Dyrevennen

5
Oktober 2007

103.772 vil have køerne på græs

Heste heler

Foto-konkurrence
– vind et Nikon digitalkamera

Ofelia **var væk** i et år

Dyrenes Beskyttelse

Lyt til folket

ARNE STEVNS,
DYRENES BESKYTTELSES
PRÆSIDENT

Over 100.000 danskere kræver, at de danske køer kommer på græs i 150 dage om året. Den 4. oktober overbringer jeg underskrifterne til justitsminister Lene Espersen.

Vi har en berettiget forventning om, at Dyrenes Beskyttelses krav om de 150 dage på græs bliver indført i lovgivningen. Det er nemlig klart dokumenteret, at dødeligheden er væsentlig højere, når køerne aldrig bliver lukket ud på græs.

Skal vi som mennesker have et naturligt forhold til dyr og respekt for kvæg, er det af afgørende betydning, at vi kan se dem i landskabet, og at de ikke, som det er sket for grisene, gemmes af vejen i store lukkede produktionsanlæg.

Kampagnen for at få køerne på græs har derfor været helt nødvendig. Det har overrasket mig, hvor mange der faktisk troede, at alle køer kommer på græs om sommeren, og kampagnen har tydeligt vist, at der er behov for information. Forbrugerne vil gerne tænke på køernes velfærd. Helt kontant har det vist sig, at de danske mejerier ikke har kunnet imødekomme efterspørgslen efter økologisk mælk. Mejerierne efterlyser derfor producenter, der vil omlægge til økologisk produktion. Dermed vil endnu flere køer komme på græs om sommeren.

Det danske landbrug er som vanligt ikke vilde med tanken om, at køerne skal på græs. Det er ikke praktisk muligt, hedder det sig. Landmændene overser fuldstændig, at der nu er udviklet malkerobotter, der kan stå ude på marken, så det er slet ikke nødvendigt at drive køerne ud og ind af stalden i forbindelse med malkning.

Vi har også hørt, at køerne får ødelagt klovene, fordi drivgangene ikke er egnet til så mange køer. Igen overser landmændene, at man jo kan befæste arealerne, så klovproblemerne stort set bliver løst.

Med op til 1000 køer i besætningerne har det hidtil syntes praktisk umuligt at sætte køerne på græs i sommerhalvåret. For hvordan skulle de mange dyr rent praktisk komme tilbage fra marken, hver gang de skulle malkes?

Nu er problemet løst. Et dansk team har nemlig opfundet verdens første mobile malkerobot. En robot, der gør det muligt at malke køerne direkte på landmændenes marker.

Den mobile malkerobot er udviklet i et samarbejde mellem Aktieselskabet S.A. Christensen & Co., de økologiske landmænd Niels Skou, Anni og Brian Madsen samt Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet.

Kan malke 100 køer

Robotten har været i drift i de seneste

103.772 underskrifter **og en ko**

Den 4. oktober sætter dyreværnsorganisationer verden over fokus på dyrs vilkår. Den 4. oktober er nemlig Dyrenes Dag og derfor også den oplagte dato til at overbringe 103.772 danskeres ønske om, at malkekøer skal tilbringe sommeren på græs. Justitsministeren har afsat dagen til at tage imod de mange underskrifter, der vil blive ledsaget af en underskrifts-ko. En kunstig ko, der var med Dyrenes Beskyttelse på Roskilde Dyrskue. Da dyrskuet startede, var koen blank, men omkring 4.000 danskere skrev deres navn på koen som symbol på, at de ønsker, at køerne skal på græs.

ROBOT hjælper køerne

En mobil malkerobot gør det muligt at malke køerne på marken

fire måneder og er en prototype, der skal videreudvikles. Robotten kan malke omkring 100 køer og står frit i en græsmark.

– Den mobile malkerobot giver alle kvægbrug mulighed for, at køerne kan græsse om sommeren, også i de tilfælde, hvor bedriften ikke har jord nok omkring stalden, eller hvor vejen fra mark til robotten i stalden er lang, siger forskningsleder Frank W. Oudshoorn fra Institut for Jordbrugsteknik, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, der fandt på idéen med en malkerobot i marken.

Idéen blev ført ud i livet af robotkoordinator Niels Dybdahl fra S.A. Christensen & Co., som har stået for designet af den nuværende prototype.

Økologi og dyrevelfærd

For den økologiske landmand Brian Madsen er robotmalkning af køerne i marken en mulighed for at skabe endnu bedre dyrevelfærd.

– Den moderne forbruger ønsker et kvalitetsprodukt, som er produceret under hensyntagen til god dyrevelfærd. For at kunne leve op til det vil jeg have mine dyr ud at græsse så meget som muligt, siger Brian Madsen, der selv har investeret en del penge og tid i projektet.

Naturen **savner** græssende køer

Moderne mælkeproducenter sætter ikke køerne på græs. Det kan nemlig ikke betale sig, men det skader naturen. For uden græssende køer vokser naturen til, hvilket især får betydning for fuglene. I fuglereservatet Vejlerne nord for Limfjorden mangler man 200 dyr på den store Bygholmeng, som er landets vigtigste yngleområde for mange vandfugle. Det betyder, at engene gror til i tagrør, og så forsvinder ænder og vadefugle, for de skal bruge en afgræsset eng til både reder og fødesøgning.

Læs mere på dr.dk/P1/miljoemagasinet

Havmåge fanget i skorsten

I en bolig i det indre København skulle skorstenen fejes, men i bunden af skakten sad en ung havmåge. Dyreambulancen blev tilkaldt, og den store fugl blev taget ud i det fri, fik lidt væske, og var derefter frisk nok til at flyve videre.

Harekillinger klar til genudsætning

Midt i Aalborg by fandt legende børn en papkasse med 3 nyfødte harekillinger. Børnene gjorde det rigtige, de tog harekillingerne med hjem til deres mor, som ringede til vildtplejestationen i Farstrup. De tre harekillinger er nu klar til genudsætning. De har vokset sig store og livlige, trods den barske start på livet.

i aktio
DYR

100 fugle fjernet fra sommerhus

Dyrenes Beskyttelse reagerede på en anmeldelse om vanrøgt og fjernede over 100 vanrøgtede fugle fra en sommerhusejer i Nordsjælland, som nu er meldt til politiet. Sommerhusejeren havde fejlernærede og udmagrede fugle i små bure, uden rengøring, halm og strøelse. Fuglene fik kun gammelt brød. Ejeren modsatte sig ikke fjernelsen, men virkede lettet over, at fuglene kom under bedre forhold i Dyrenes Beskyttelses internat i Hillerød.

Pindsvinet i lyskassen

Et betænksomt menneske ringede efter dyreambulancen, fordi et pindsvin var faldet ned i en lyskasse til et kældervindue, som var overdækket af en rist. Det lille pindsvin blev reddet op igen og genudsat i sit rette element.

Kat reddet fra container

En kvinde i Sydhavnen ved København gik ned med skrald. Men da kvinden åbnede containeren, fandt hun en meget beskidt perserkat i en papkasse. Hun gav katten mælk og tilkaldte Dyrenes Beskyttelse, som kørte katten til foreningens dyrehospital i Valby. Katten var ikke øremærket, så da en af sygeplejerskerne på hospitalet faldt for den, fik hun lov at beholde den pjuskede kat.

Næsebjørn faret vild

Et ægtepar nær Hjallerup så et stort ukendt pelsdyr i deres have. De fangede det eksotiske dyr i en hyndeboks med ventilation og ringede til Dyrenes Beskyttelse, der identificerede det som en næsebjørn og bragte pelsdyret til Farstrup Vildtplejestation. Næsebjørnen blev fremlyst på www.dyrenes-beskyttelse.dk. Her blev den genkendt af sine ejere, der lige var flyttet til området. Nu er næsebjørnen godt hjemme igen.

on for
ENE

Lappedykker fanget i fiskesnøre

Dyreambulancen blev tilkaldt, da en lappedykker sad fast i et stykke fiskesnøre i Utterslev Mose ved Brønshøj. Redningspersonalet iførte sig tørdragter og hoppede i vandet. Snart efter var fuglen frigjort fra sin lænke og sluppet ud i mosen igen.

Pindsvin i naturtræning

Fem 14 dage gamle pindsvineunger blev fundet kolde, sultne og moderløse i en lade. Ladens ejer ringede til Farstrup Vildtplejestation, hvor de fem unger fik varme og noget at spise. Tre af ungerne er kommet sig og har overlevet. Når de piggede dyr rammer en vægt på 350 gram, bliver de sat ud i en løbegård, der står på en brakmark. Og her kan de så selv bestemme, om de vil blive i løbegården eller vandre ud i et dejligt naturområde.

Velvære på topplan

Hesten skal være glad
for at yde en toppræstation,
siger stjernerytteren
Andreas Helgstrand

Ridning i verdensklasse og forståelse for hestenes velfærd gør Anders Helgstrand til dressursportens darling

Tekst: Kirsten Winding
Foto: Blue Hors

Han er stjernen i dansk dressur og en af de store stjerner på verdensplan. Andreas Helgstrand er rytteren, alle andre ryttere ser op til. Legende nemt ser det ud, når han med let hånd og bittesmå signaler fører hesten fejlfrit gennem de sværeste dressurprogrammer.

Mange af hestene, han rider, koster tocifrede millionbeløb, og man lader ikke hvem som helst håndtere så værdifulde heste. Andreas Helgstrand ejer ikke selv nogen af de heste, han rider høj dressur på. De tilhører stutteri Blue Hors i Jylland. Her opdrættes heste i millionklassen, og her træner den kun 29-årige Andreas hver dag omkring 10 heste.

– Jeg føler mig meget privilegeret, at jeg får lov til at ride så gode heste, siger Helgstrand.

Når Anders Helgstrand er kommet så langt, som han er, skyldes det blandt andet også hans gode sind. For præcis ligesom en god hest skal have et godt hoved for at nå helt til tops – så skal rytteren også. Andreas Helgstrand mister ikke besindelsen og slår løs på en hest, hvis den ikke gør som forventet. Han tænker sig om: Hvorfor kan eller vil den ikke det her i dag? Han er hestens ven, han respekterer den som det levende væsen, den er. Og accepterer, at dagsformen spiller en enorm rolle for den gode præstation.

Lyt til hesten

– Det er med heste præcis ligesom med mennesker, forklarer han. Nogle dage er vi bare bedre end andre dage. Og nogle gange har vi ondt et sted eller er utilpasse. Forskellen på heste og mennesker er bare, at hestene ikke kan tale! Men de fortæller os på mange andre måder, hvordan de har det.

Derfor er det rytterens pligt at lytte til hesten – hver dag – mener Andreas Helgstrand. Og det er netop det, han er kendt for at gøre.

– Hvis en af vores heste ikke rigtig er tilpas, tager vi den ikke med til stævne. Det kan så være mere eller mindre alvorligt. Denne sommer var begge de heste, jeg plejer at have med, ikke helt i orden.

Det var derfor, Andreas overraskede mange ved at ride DM på den sorte vallak Gredstedgaards Casmir i juli. Alle havde ventet at se ham på enten den hvide hoppe Matiné eller den rødbrune Don Schufro. Men ingen af dem var hundrede procent klar. Så den kun otteårige Casmir fik chancen – og vandt. Og det er også den, han netop har haft med til EM.

Masser af fri

– Mange tror, at vi træner hestene mange timer om dagen året rundt, fortæller Helgstrand. Men det kan let blive for meget. Det er hårdt arbejde, vi forlanger af dem. Og en hest kan blive lige så flad og træt af sit arbejde – eller overtrænet og øm i hele kadaveret – som vi mennesker kan. Så efter Danmarksmesterskabet i juli fik Casmir bare fri i to uger. Han må selvfølgelig ikke komme helt ud af form, så han blev skridtet nogle gode lange ture hver dag. Og så tog jeg stille og roligt fat igen. Jeg rider den måske en dag, så en dag fri osv. I ugen op til EM har vi så trænet mere intensivt. Men aldrig mere end en time om dagen.

– Jeg vil helst selv skridte hesten varm. Måske har en staldpige sadlet den op og trukket nogle runder med den, men jeg vil gerne selv skridte den godt frem og ned, så den er varmet op, som jeg gerne vil have det.

– Det er vigtigt ikke at træne for længe ad gangen. Hvis hesten er god og kan sine øvelser, tager træningen kortere tid. Så skal den belønnes med at få fri. Alt i alt rides sådan en hest en times tid – inklusive de 15 minutter, den skridtes varm, og de ca. 10 minutter, den skridtes af.

– Det er vigtigt at give hesten lidt afveksling i sit liv. At den ikke altid bare laver det samme. Så bliver den mere glad og veloplagt. Og det er nødvendigt for at få en hest med god energi og udstråling, tilføjer han.

Forkæles

De fleste af Blue Hors' heste kommer på fold hver dag, men ikke de allerdyreste. De kommer ud af boksen og bliver nusset om, bliver trukket en tur eller går en tur i en skridtmaskine eller i skoven, får massage, akupunktur eller et bad – hvad den pågældende hest nu trænger til. Men de får ikke lov til at løbe rundt og lege og være vilde.

– Måske er det synd for dem, siger Andreas Helgstrand. Men vi kan altså ikke løbe den risiko, det er at lukke heste i den prisklasse ud og hente skader på en fold. Der ligger så mange timers arbejde i dem, at det ville være for dumt.

– Til gengæld gør vi alt muligt andet godt for dem. De får masser af opmærksomhed og pleje, de får noget supergodt foder, de bliver kigget efter af tandlæge og dyrlæge med jævne mellemrum. De står i nogle meget lækre bokse, og de kommer ud af boksen flere gange om dagen og oplever meget andet end bare at stå der.

Og når sådan en hest bliver pensioneret, får den fri resten af sit liv. Blue Hors Cavan, som Andreas Helgstrand red på verdensplan indtil dette forår, går nu og spiser græs og hygger sig på en frodig eng.

– Han er 18 år og har arbejdet på topplan i over 10 år. Nu holder han fri – og det under jeg ham, siger Andreas Helgstrand.

– Mange af de gode heste herfra bliver jo også solgt videre – og så er det helt op til de nye ejere, hvad de vil give dem lov til, tilføjer han. ■

Dyrenes Beskyttelse til World Cup

Oplev Danmarks hidtil største ridestævne, når World Cup-kvalifikationen afholdes i Odense den 22.-25. november 2007. Anders Helgstrand er blandt de dressurryttere, der dyster om at kvalificere sig. Foruden nogle af verdens bedste dressurryttere vil flere internationale springryttere og heste vise, hvad de duer til. Oplev tre festlige dage med ridning på verdensplan og besøg Dyrenes Beskyttelses stand ved arrangementet.

Ofelia vender hjem

Et år og otte måneder. Så længe flakkede den charmerende kat rundt på Langeland

Tekst: Helene Kemp
Foto: Lars Gejl

Hjemmevant slænger Ofelia sig i sofaen, putter sig i børnenes senge og gnider næse med husets anden kat Mowlie. Umiddelbart er det ikke til at se, at Ofelia ikke har været hjemme i næsten to år. Kun den kendsgerning, at hun bliver i haven, når hun går ud, vidner om hendes eventyrlige udflugt.

Julen 2005 tilbragte familien Spring på Langeland. Ofelia og Mowlie var naturligvis med, men da turen gik hjemad, var Ofelia løbet væk. Nu var gode råd dyre. Familien satte efterlysningssedler op i kvarteret, og en lokal bekendt lovede at holde udkig efter katten. Men da familien intet havde hørt i et halvt år, opgav de håbet om at finde charmetrolden.

Detektivarbejde

En sommeraften i år – altså halvandet år senere – dukkede katten op på familien Rosenbergs sommerhusterrasse. Dækket af spindelvæv og mager betragtede den de spisende mennesker.

– Jeg kunne se, at katten var tam og sulten. Men jeg vidste, at hvis vi fodrede den, så ville den blive. På den anden side var katten så smuk og kælen, at den måtte have en ejer, som vi altså bare måtte finde. Havde den ikke en ejer, var jeg sikker på, at vi kunne skaffe den et nyt hjem gennem et internat, fortæller Annette Rosenberg.

Så Ofelia fik mad og blev naturligvis hos familien Rosenberg, der straks gik i gang med at finde kattens ejer. Annette Rosenberg kontaktede Dyrenes Beskyttelses kredsformand på Langeland, Berit Nygård. Berit bemærkede, at katten var øremærket, men at den ikke var registreret i noget register. To bogstaver i øremærket oplyser, hvilken dyrlæge der mærkede katten, og efter tre uger lykkedes det omsider Berit at få fat i dyrlægen, der kendte Ofelias ejere, nemlig familien Spring i Kokkedal. Og sådan gik det til, at katten efter et år og otte måneder omsider kunne vende hjem. ■

Familien Spring er lykkelige over at have fået Ofelia hjem og sendte straks en buket som tak til familien Rosenberg

Fotokonkurrence

Fotografér fuglene *i din have*

– og vind et digitalkamera

Dette foto er taget af amatørfotograf Eva Hansen, der fodrer og fotograferer havens fugle året rundt.

Snup årets bedste billede af fugle, der spiser i haven, og send det ind til Dyrenes Beskyttelse. Så deltager du i fuglefodringsfotokonkurrencen, hvor du kan vinde en dag i felten med *dyrefotograf Henrik Lassen* og et *Nikon D40 kit med 18-55 mm objektiv*.

Fotos efterlyses

Hver vinter opfordrer Dyrenes Beskyttelse alle haveejere til at fodre fuglene. Og til det formål har foreningen brug for gode fotos af fugle, der bliver fodret i haven. Men vi er løbet tør for gode fotos og efterlyser nye motiver, som vi kan bruge i Dyrevennen, på www.dyrenes-beskyttelse.dk og i medierne. Derfor opfordrer vi alle haveejere til at forevige havens fugle, mens de spiser.

Billederne bliver bedømt af dyrefotograf Henrik Lassen.

Henrik Lassen er en af Danmarks bedste dyrefotografer. I de sidste 20 år har han filmet og fotograferet dyr på alle kontinenter.

Præmier

1.-præmie: En dag i felten med dyrefotograf Henrik Lassen og et Nikon D40 kit med 18-55mm objektiv.

Kameraet har 6,1 megapixels, 8 motivprogrammer, billedretouchering i selve kameraet og er tilmed verdens letteste spejlreflekskamera med sine kun 475 gram. Med kameraet følger: Check & Clean, opdatering og rengøring af kameraet 1 gang om året i 3 år. Dschool Basic, 2 timers introduktionskursus. Præmiens samlede værdi: 7075 kr.

2.-præmie: En fuglevenlig fuglekasse

3.-præmie: En sportstaske fra Dyrenes Beskyttelse

Konkurrence-**betingelser**

1 Motivet skal være én eller flere fugle, der spiser i haven.

2 Billedet **skal** være digitalt og minimum have størrelse på 1400x1000 pixels og en opløsning på 300 dpi.

3 Billederne skal mailes til foto@dyrenes-beskyttelse.dk senest den 1. marts 2008.

4 Dyrenes Beskyttelse har ret til at benytte alle indsendte fotos i sine publikationer.

Læs mere på www.dyrenes-beskyttelse.dk/fotokonkurrence

Giv fuglene mad

– og **nyd dem** fra lænestolen

Tekst: Michael Carlsen og Helene Kemp

Fra oktober til april har især de mindste fugle ofte svært ved at finde mad nok. Ved at lægge mad ud kan du hjælpe dem gennem vinteren. Som belønning er du garanteret en stor naturoplevelse fra første parket.

Generelt er fuglene ikke kræsne, men de forskellige arter har forskellige yndlingsretter, og de fleste arter har også

Foder**brættet**

Gråspurv, skovspurv, solsort, musvit, blåmejse, skade, ringdue, tyrkerdue, bogfinke, kvækerfinke og grønirisk er blandt de fugle, der gerne spiser fra et foderbræt. Er brættet rigtigt placeret, føler fuglene sig trygge og spiser i ro og mag. Samtidig gør foderbrættet det muligt at få fuglene i øjenhøjde, hvis du for eksempel vil fotografere gennem et åbent vindue eller, hvis du vil nyde fuglene fra lænestolen.

Foderbrættet skal placeres, så der er læ og tæt ved gode skjulesteder for fuglene. På den anden side må brættet ikke være så tæt på en hæk, at katte kan ligge på lur.

Brug ikke færdige foderblandinger. Fuglene har bedst af hele frø for eksempel solsikkefrø eller hampefrø. Du kan også lægge mejsekugler, hvor du har klippet nettet af, på brættet.

Foderbrættets store minus er dog, at fuglene besørger i maden og derved risikerer at smitte hinanden med en lang række sygdomme. Et foderbræt skal derfor vaskes minimum en gang om ugen.

Frø og brød på jorden

Frø eller brød drysset direkte på græsplænen. Nemmere kan det ikke blive. Du slipper for at gøre foderbrættet rent, og samtidigt gør du især duerne og husskaden en tjeneste. De foretrækker nemlig at spise fra jorden, hvor de kan holde udkig efter fjender fra luften. Men også arter som gråspurv, skovspurv, solsort, sjagger, musvit, blåmejse, skade, ringdue, tyrkerdue, måger, bogfinke, kvækerfinke og grønirisk spiser gerne fra jorden. Drys eventuelt lidt af foderet i nærheden af hækken så de mindste fugle kan krybe i skjul, umiddelbart efter de har spist.

Fodrer du på jorden, så husk at flytte foderpladsen en gang ugentligt – for også dér besørger fuglene i maden.

Frugt på jorden

Lad endelig nogle af nedfaldsfrugterne ligge. Både solsorten og sjaggeren elsker at pirke i frugterne og i de insekter og orme, som frugterne tiltrækker. Løber du tør for nedfaldsfrugt, bliver fuglene glade for jævnlige forsyninger af for eksempel æbler og pærer. Især hvis det bliver frost og sne, for så har disse fugle svært ved at hakke insekter og orme fri af jorden.

Bliv ikke overrasket, hvis du finder en grønirisk, der hakker løs i frugterne. Den forsøger bare at hakke sig ind til kernerne.

en mening om, hvor og hvordan maden skal serveres.

Kugler og **automater**

Blåmejser og musvitter kan spise af frithængende kugler, så for deres skyld behøver du ikke placere kuglerne i nærheden af noget, de kan sidde på.

Men hænger du kuglerne, så der er noget at sidde på, kan også gråspurv, skovspurv, solsort, bogfinke, kvækerfinke og grønirisk være med. Og det er præcis de samme arter, der gerne spiser af foderautomater.

Brug ikke mejsekugler med net. Dyrenes Beskyttelse har kendskab til flere fugle, der har fået benene viklet ind i nettet. Lav eventuelt dine egne mejsekugler af smeltet palmin iblandet havregryn og rosiner eller klip nettet af de færdiglavede kugler og put dem i en foderautomat.

I næste nummer af Dyrevennen bringer vi opskrifter på hjemmelavede mejsekugler.

Fest i kattehjemmet

I Dyrenes Beskyttelses nyeste kattehjem i Ørsted på Djursland er alle katte frie

Af Malene Skov Jensen
Foto: Bo Amstrup

– Kom så, kom så, kom så.
Glade, nysgerrige og kælne katte kommer Mariann Sørensen i møde fra alle sider, og hendes kald bliver besvaret med højlydt spinden. Der er katte her, der og alle vegne i Dyrenes Beskyttelses nyeste kattehjem i Ørsted på Djursland. I alt hygger 46 katte sig sammen i hængekøjer, på bjælker, i loftet, i vindueskarme, på stole, i huler og ude i den flotte løbegård, hvor der er træstammer at klatre og kradse i. Overalt er der spændende legetøj, som vil friste enhver nysgerrig kat.

– Jeg mener, at det er forkert at have dyr i bur, og derfor er alle kattene sammen her på kryds og tværs. Det er så hyggeligt, for de putter jo med hinanden og leger sammen, siger Mariann Sørensen.

Det er tydeligt, at kattene nyder hinandens selskab, og selvom her er 46 katte samlet, så ånder alt fred og idyl.

– De fleste katte trives jo, hvis de bare har selskab, plads nok og et sted, hvor de kan putte i fred, siger Mariann. Hun har til gengæld fået nok at se til med det sociale kattehjem, da det kræver en ekstra indsats for at holde hygiejnen i top, når så mange katte er samlet. Hun går en "prutte-runde" hver anden time og sørger i det hele taget for, at hendes kattehjem minder om et pensionat, hvor hun også ville have sine egne katte passet.

Katte blev vendepunkt

Der har ikke altid været katte i Marianns liv – de første to blev først lukket ind for syv år siden. Derefter er det gået slag i slag, og de to blev hurtigt til flere.

– Jeg har aldrig haft dyr før. Jeg boede i et fuldstændig sterilt hjem – en flot patriciervilla – hvor jeg rensede nøglehuller med vatpinde og støvsugede stenene udenfor. Jeg var værre end Maude fra Matador, griner Mariann. Kattenes indtog i hendes tilværelse markerede dermed et vendepunkt i hendes liv:

– Jeg er blevet meget nemmere at være sammen med og tager tingene

Musse er **ammemor**

Musse havde fire killinger med, da hun kom til kattehjemmet. Siden har hun adopteret yderligere fire moderløse killinger. Kærlighed har hun nok af, men det kniber lidt med mælken, så indimellem hjælper Mariann med en sutteflaske.

Missen **uden ører**

Pjevs har defekte ører. De krøller og får ham til at se vred ud. For at de andre katte ikke skal misforstå ham, har han som den eneste kat fået eneværelse og løbegård.

– Hvad han mangler på ørerne, har han på sit dejlige, tillidsfulde væsen, fortæller Mariann, der håber, at han snart får et nyt hjem.

Er du interesseret i at hjælpe den kærlige kat, så ring til Ørsted Kattehjem på tlf. 8648 0020.

Lækre killinger **søger kærlige hjem**

Dyrenes Beskyttelse har 19 internater fordelt over hele landet.

Se, hvilke katte der venter på nyt hjem på www.dyrenes-beskyttelse.dk/allekatte

meget mere afslappet. Vi lever bestemt ikke i snavs, men vi kan sagtens leve med katte og hundehår på gulvet.

Siden kattene flyttede ind, er dyreflokken blevet udvidet yderligere med to hunde og otte shetlandsponyer. Den udvikling har også resulteret i, at Mariann og hendes mand for et år siden solgte patriciervillaen og flyttede til en firlænget gård i den lille landsby Tørslev ved Ørsted.

Vupti, så var jeg gammel

Det var, da Mariann boede i patriciervillaen, at hun kom i kontakt med Dyrenes Beskyttelses kredsformand i Ebeltoft, Gurli Juel Sørensen, og siden er de to blevet venner.

– Dengang vi selv fik katte, fandt de herreløse katte i området jo hurtigt ud af, at der var mad hos os. Jeg kontaktede Gurli for at høre, hvad jeg skulle stille op med alle de tilløbskatte. Og mit møde med Gurli blev da virkelig starten på mine gamle dage, griner Mariann.

Hun havde sagt til Gurli, at hun godt kunne forestille sig at have et kattehjem, når hun blev gammel.

– Det besluttede Gurli sig så for, at jeg var nu. Da vi for et år siden flyttede her til Tørslev, stod hun her som et søm og fortalte mig, hvor og hvordan hun syntes, at jeg kunne indrette kattehjemmet, fortæller Mariann.

Så selv om hun kun er 53 år, er hun nu den lykkelige ejer af et kattehjem. Og det har hun ikke fortrudt, faktisk er hun så tilfreds med det, at hun allerede har planer om at udvide hjemmet, selvom det først lige er åbnet.

Byggede selv

Kattehjemmet blev indviet sidst i september, men Mariann tog imod de første katte allerede i slutningen af juli, og siden har der været fart over feltet:

– Heldigvis har både jeg og min mand en baggrund som håndværkere, så vi byggede dag og nat for at kunne følge med og få hjemmet færdigt til de mange katte. Det er sæson for killinger lige nu, og folk er bare så uansvarlige, når det handler om at få deres katte neutraliserede. Når kattene så får killinger, efterlader folk dem de mærkeligste steder – jeg har sågar fået fire killinger, der var efterladt i en restaurant, og to, der var smidt i en hæk, siger hun.

Ud af de 46 katte, der bor på hjemmet nu, er det også et fåtal, der er voksne katte. Killinger i alle størrelser er der til gengæld masser af, fortæller Mariann, inden hun begiver sig ud på endnu en "prutte-runde".

Grise foretrækker naturlegetøj

Beskæftigelsesmateriale til svin skal være til at bide og rode i. Ellers duer det ikke, viser ny forskning

Tekst: Helene Kemp. Foto: Aarhus Universitet

Spørg målgruppen. Sådan lyder et mantra inden for alle moderne forbrugerundersøgelser. Og det viser sig også at være smart, når man skal finde ud af, hvilket materiale grise foretrækker at beskæftige sig med.

Et testpanel bestående af grise blev udsat for diverse beskæftigelsesmateriale. Mens dyrene bed, tyggede og rodede undersøgende i materialet, målte en gruppe forskere fra Aarhus Universitet, hvor længe materialet holdt dyrene beskæftiget, og om dyrene holdt op med at bide hinanden i halerne.

Konklusionen er ikke til at tage fejl af. Grise foretrækker materiale, der dufter, og som grisene kan tygge og rode i. Spagnum, kompost, bark, grene, halm iblandet ensilage og halm var favoritterne. Derimod blev dyrene hurtigt tætte af industrielt fremstillet griselegetøj såsom træklodser, bolde og plastslanger.

Når dyrene boltrede sig i favoritterne, bed de ikke i hinandens haler, hvorimod træklodser og legetøj ikke fik antallet af halebid til at falde.

Undgå halebid

Resultatet kommer ikke bag på forskerne. I naturen bruger svin stort set alle deres vågne timer på at rode efter føde i jorden. Alt, hvad de kommer i nærheden af, bliver undersøgt med snuden og tænderne. Svin har ganske enkelt et stort behov for at rode og undersøge, og for at få det behov opfyldt i de danske stalde skal de have adgang til beskæftigelsesmaterialer, der er manipulerbare.

Hvis grisene ikke får opfyldt deres behov, bider de i frustration i halerne på deres stikammerater, hvilket kan føre til store betændte sår.

Hidtil har landbruget løst problemet med halebid ved at klippe halerne af grisene. Men rutinemæssig afklipning af haler er både ulovligt og uholdbart.

Stalde skal designes til dyrene

Når man nu ved, at løsningen er rigelige mængder af manipulérbart rodemateriale, hvorfor giver svineproducenterne så ikke bare dyrene halm? Svaret er enkelt. Fordi staldene ikke kan kapere de store mængder halm i deres gyllehåndtering.

Dyrenes Beskyttelse kræver halm

En arbejdsgruppe under justitsministeriet undersøger, hvad der skal til for at forbedre danske svins velfærd. Hos Dyrenes Beskyttelse er holdningen klar. Svin skal dagligt have rigelige mængder frisk halm. Og fremtidens stalde skal bygges, så de kan kapere de store mængder halm.

Arbejdsgruppen består foruden Dyrenes Beskyttelse af repræsentanter fra landbruget, forskere og embedsmænd. Gruppen forventes at offentliggøre deres konklusion angående beskæftigelsesmateriale i starten af oktober.

Gør en forskel

Køb kød **Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse**

Kødet kan købes i Irma, Super Spar, SuperBest og Dreisler.
Læs mere på www.dyrenes-beskyttelse.dk

Dyrenes Beskyttelse

HESTE HELER

Tekst:
Aiko Sho Nielsen

At se en hest i øjnene er at se et glimt af dig selv.

Heste registrerer nemlig vores mindste bevægelse og sindstilstand, og lærer vi at forstå, hvordan hesten reagerer på os, lærer vi også noget om os selv. Og udnytter vi denne viden bevidst, kan heste i samarbejde med terapeuter hjælpe os gennem stress, traumer og fysiske smerter.

Heste lyver aldrig

En del af forklaringen på hestens evner som terapipartner ligger i dens natur. Hesten er først og fremmest et flugtdyr. Vores tæmning af den har stort set ikke rokket ved det dybe instinkt, som fortæller hesten, at den skal rende, alt hvad den kan, ved mindste optræk til noget farligt. Og i hestens verden er alt nyt en potentiel fare. Mennesket er som udgangspunkt et rovdyr – hesten frygter os, eller holder i hvert fald skarpt øje med os. Den er fantastisk god til at aflæse små detaljer i kropssprog, lyde og dufte fra andre væsener. Alt sammen et led i at kunne bedømme, om noget virker utrygt for den. Stress, usikkerhed, vrede og frustration er alle ting, der kan få en hest til at undvige én. Hvis man vil have en positiv kontakt med en hest, kræver det altså, at man tænker mindst lige så meget på det, man selv udstråler, som på hestens signaler.

Samtidig er hesten et flokdyr, som er vant til at søge tryghed hos sine kammerater. Vinder man hestens tillid, har man til gengæld glæde af dens flokadfærd. Den vil følge én og som regel gå med på de ting, man vil have den til. Og heste lyver ikke. De registrerer og bedømmer, hvad man er for én, og så reagerer de helt instinktivt. Det gør dem til alletiders sensor, der afslører, hvad vi bærer rundt på af følelsesmæssig bagage – også den vi måske ikke selv er bevidst om. ■

Heste kan hjælpe os af med stress, smerter og traumatiske oplevelser

Hesten er af natur sky og vil altid holde skarpt øje med dit kropssprog

Hestene er mit **stressbarometer**

Hos Long View hestecenter ved Møgeltønder i Sønderjylland er livskvalitet og tid til eftertanke kodeordene. Ikke mindst når man fra hesteryg oplever den sønderjyske marsk's smukke landskab og solnedgang.

Idémand og ejer af Long View, Michael René Boesen, havde i mange år arbejdet på at skabe et sted, hvorfra folk kunne ride ud, stresse af og nyde naturen. På trods af en succesfuld karriere som projektkoordinator manglede der noget i hans rygende travle hverdag. Den glæde og harmoni, som han følte, når han var sammen med heste, ville han gerne gøre til en større del af sit liv og dele med andre mennesker.

Ironisk nok blev det, da han startede projektet med Long View Hestecenter 2005, at han for alvor gik ned med stress. På det tidspunkt arbejdede han stadig halv tid i sit gamle job. Og to halve job udviklede sig hurtigt til at kræve lige så meget tid som to hele.

En dag skulle Michael have en af sine heste, hoppen Doolins Pretty Lady, op i en trailer. Lige præcis denne hest var på det sidste begyndt at opføre sig sært over for ham og nærmest sky ham. Jo mere stresset Michael var, jo sværere var det at komme tæt på damen. Det viste sig hurtigt, at Pretty Lady på ingen måde ville følge Michaels instrukser og gå i traileren. I frustration og tidsnød endte det med den dårligst tænkelige løsning: Michael maste og hundsede sin vilje igennem over for den skræmte hest. Den aften satte han sig ned og græd, da han nåede hjem.

Jasmin
passer på mig

Da Linda Koudal i 1997 fik konstateret leddegigt, var det et hårdt slag. Med et liv, der inkluderede familie, fuldtidsarbejde og aktiv tjeneste som sergent i hjemmeværnet, måtte hun se i øjnene, at det blev nødvendigt at drosle ned for mange af de ting, hun var glad for at lave. På et tidspunkt blev smerterne så slemme, at Linda måtte gennem et længere hospitalsophold. Da hun blev udskrevet, fik hun en kørestol med hjem. Men den var Linda ikke meget for at bruge.

– Jeg vidste med mig selv, at hvis jeg først for alvor fik plantet mig i den stol, kom jeg nok aldrig op af den igen, mindes hun.

Og så let opgav Linda ikke kampen for sin førlighed. Hjælpen viste sig fra uventet side. Hendes datter fik hende overtalt til at melde sig til et handicaphold på den rideskole, hun selv gik på. Her begyndte Linda så småt at genvinde både balance og muskelstyrke. Da datteren for et par år siden skulle have sin egen hest, fulgte Linda igen trop. Hun fandt fjordhesten Jasmin, som med sit rolige sind og robuste bygning passer perfekt til Lindas behov.

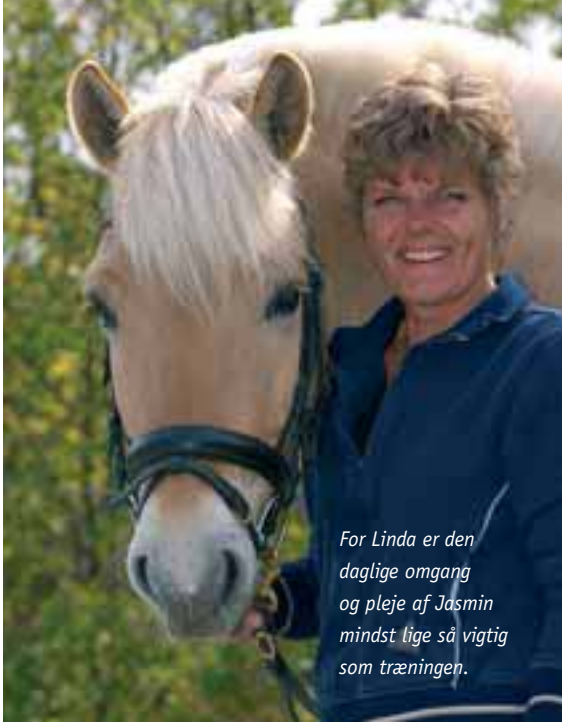

For Linda er den daglige omgang og pleje af Jasmin mindst lige så vigtig som træningen.

Jasmin har endda vist sig at være særligt nænsom, når Linda rider på hende. Det var Lindas ridetræner, der bemærkede, at Jasmin aldrig trækker i tovet, når Linda går med hende, og stopper op af sig selv, hvis Linda mister balancen under ridningen. Sådan gjorde Jasmin slet ikke, når Lindas datter eller veninder red på hende.

For Linda har det at have ansvar for sin egen hest åbnet en helt ny verden. Hun holder mindst lige så meget af at pleje og passe Jasmin som at ride på hende – og det får hende ud af sengen, også de morgener, hvor smerterne normalt ville have bremset hende.

– Jeg havde aldrig troet, man kunne føle så meget kærlighed over for en hest, fortæller Linda Koudal.

Michael tog en beslutning: Sådan skulle hans liv ikke være – og sådan ville han da slet ikke opføre sig over for sine dyr.

Han sagde endeligt farvel til sit gamle arbejde og helligede sig fuldt Long View-projektet og samværet med sin familie. Hoppen Doolins Pretty Lady fungerer stadig som Michaels eget stressbarometer.

– De dage, hvor Pretty Lady lægger ørerne tilbage og ikke kommer hen for at sige hej, ved jeg, at nu er det tid til at stresse lidt ned, smiler Michael René Boesen.

Doolins Pretty Lady er Michael René Boesens stress-seismograf

To nye behandlingsmetoder bygger på hestens evne til at vise os, hvem vi er

Se dig sel
med heste

Det er netop hestens evne til at afspejle, hvad mennesker føler, som man bruger i både hesteassisteret psykoterapi og hesteassisteret læring. To nyere behandlingsmetoder, som gennem de sidste år har spredt sig fra USA til resten af verden. Foreningen EAGALA har udviklet metoderne og arbejder professionelt med at bruge hesten som terapipartner for mennesker med psykiske problemer. Metoderne anvendes også af folk, der ønsker at udvikle sig personligt.

Al terapi foregår fra jorden – altså ansigt til ansigt med hesten. Klienten får nogle enkle opgaver, som skal løses med hesten. Det kan for eksempel være at lede hesten fra et sted til et andet eller få den til at komme hen til sig. Der er altid både en terapeut og en hestekyndig til stede under øvelserne. Terapeuten koncentrerer sig om klientens reaktioner, mens den hestekyndige ser på samspillet mellem hest og klient og passer på både klientens sikkerhed og hestens velfærd.

Selvom øvelserne kan virke banale, kommer der ofte stærke følelser op i folk, når de står ansigt til ansigt med et dyr på 500 kilo, der registrerer ens mindste nervøse trækning. Og for mange er det nemmere at tale om, hvad der sker inden i dem, når situationen er flyttet fra dagligdagen og over på det konkrete problem med hesten. Her hjælper terapeuten klienten til at forstå, hvad der egentlig ligger bag hans/hendes reaktioner.

Hestespecialist Karina Bjerremann er en af pionererne inden for EAGALA her i Danmark. Hun danner team med psykiater Anne Bitsch-Larsen fra Holstebro Sygehus, og deres klienter kommer ofte med svære psykiske problemer som skizofreni, dyb depression eller problemer med misbrug. Den hesteassisteret psykoterapi foregår blandt andet på Karinas eget hestecenter, Hestenge ved Vissenbjerg.

For Karina startede interessen for EAGALA, da hun prøvede metoderne på egen krop. Sammen med en pige skulle Karina samarbejde om at flytte hesten – uden at tale sammen eller røre hesten.

– For en hesteperson som mig var det først svært at give slip på alt det, jeg allerede ved. Men da jeg først gik med på øvelsens præmisser og tillod mig at slippe kontrollen, var det en utrolig oplevelse og måde at kommunikere med et andet menneske på – og at se sig selv på en ny måde, fortæller Karina.

En stor del af drivkraften bag hendes arbejde med EAGALA er netop at hjælpe mennesker, der har det svært med sig selv.

– Det er meget stærkt at se, hvordan folk under et terapiforløb kan åbne op for virkelig tunge problemer – og med tiden gradvist genvinde troen på sig selv, fortæller hun. ■

Hestene deltager gerne i gruppesamtale i EAGALA hesteassisteret læring

v

ns

øjne

Når heste **forløser**

En gruppe på ti mennesker sidder i en lille rundkreds og venter på at skulle i gang med øvelser i EAGALA hesteassisteret teambuilding. Coach Karin Green fra Viby fortæller om dagens øvelse, da en buttet, sort pony maser hovedet ind over skulderen på en af deltagerne i kredsen. Nogle griner af det lille optrin, mens andre tydeligvis har en del respekt, om ikke ligefrem frygt for ponyen.

Da folk falder lidt til ro, fortsætter Karin med at fortælle, at man ikke må røre hesten, og heller ikke tale med hinanden under selve øvelserne. Gruppen går i gang med at løse første øvelse: at flytte to af de tre heste på banen til den ene ende, mens den sidste skal blive tilbage. Nogle af deltagerne tager straks initiativ, mens andre nærmest bare står og ser til i baggrunden. Fra sidelinjen følger coachen med, og da øvelsen er færdig snakker alle om, hvad der egentlig er sket. Gradvist går det op for deltagerne, at det centrale i øvelsen ikke handler om, at den blev løst, men gruppens samspil og ens egen rolle i den.

For pædagogmedhjælperen Jimmy Jacobsen var øvelsen lidt af en ahaoplevelse:

– Det var sjovt at se, hvor forskelligt vi tacklede gruppearbejdet – det kan nok give én noget at tænke over, også når man vender tilbage til det normale miljø på arbejdspladsen, siger Jimmy Jacobsen.

KORT FORTALT

Krav om forbud mod salg af rovfuglefælder

En rovfuglefælde er lovlig at sælge, så længe den ikke klapper i om noget levende. Men fælderne er de rene mordredskaber, der dræber og lemlæster dyr. De kan for eksempel være farlige for musvåger, der går efter ådsler. Derfor er Dyrenes Beskyttelse nu gået til justitsministeren for at få fælden forbudt. Justitsministeriet er netop ved at kigge på sagen.

Grise i ventevogne

Dyrenes Beskyttelse ønsker skærpet overvågning af landbrugets brug af ventevogne. En specifik landmand er anmeldt flere gange for vanrøgt af grise i ventevogn. Ventevogne benyttes, når grise skal fragtes til slagtning, og bruges for at mindske risikoen for smitte. Desværre fører de i nogle tilfælde til, at grisene står op til en halv dag i trange kår og uden vand, inden de fragtes til slagteriet. Det er ikke i orden, og derfor samler Dyrenes Beskyttelse nu dokumentation af sager fra hele landet.

Sejr for forsøgsaber

Nu er det snart slut med, at aberne skal lide i europæiske forsøgslaboratorier. Det er nemlig lykkedes paraplyorganisationen for de europæiske dyreværnsorganisationer, Eurogroup for Animals, at samle over 393 underskrifter i Europaparlamentet for at udfase brugen af aber til forsøg. Hermed pålægger Europaparlamentet EU-kommissionen at udfase brugen af aber i forbindelse med den forestående opdatering af direktivet om hold af forsøgsdyr.

Dusør for oplysninger

Dyrenes Beskyttelse har – med hjælp fra to anonyme kvinder – kunnet forhøje dusøren for oplysninger om forårets og sommerens hesteskændinger i Himmerland. Den samlede dusør er nu 25.000 kroner.

Druknede får

331 får druknede langs Vadehavet og ved Værebro Å i sommerens storme. Begge sager er politianmeldt, og Dyrenes Beskyttelse har bedt justitsministeren om en ændring af dyreværnsloven, så det bliver lovpligtigt at have en beredskabsplan for dyr, der er truet af pludselige oversvømmelser. Foreningen sender snart Justitsministeren et oplæg til en lov om hold af får. Der er i de senere år sket en generel stigning i dyreværnssager, som involverer får. Læs mere om dyreværnssager på www.dyrenes-beskyttelse.dk/dyrevaernssager

Salg af **ulovlige stødhalsbånd**

Nogle hundeejere træner deres hunde med ulovlige halsbånd, der giver dem stød, hvis de ikke adlyder. Mange sælgere udnytter, at det er lovligt at sælge halsbåndene til geder, selvom de reelt bruges til hunde. Justitsminister Lene Espersen lover at få lukket hullet i loven enten gennem en lovændring eller en administrativ ændring.

Grise lader livet for videnskaben

Sidste år blev der sat ny rekord i antallet af forsøg med grise i Danmark. Tallet var 8.349, hvilket var næsten 2.000 flere end året før. Grise bruges i øget omfang til forsøg, fordi de ligner mennesket så meget. Dyrenes Beskyttelse beklager udviklingen og mener, at man skal kigge mere på alternativer som for eksempel forsøg med menneskeceller eller computersimulationer.

Tyveri af hund **filmet**

Elvis blev stjålet, da han stod bundet ude foran et supermarked. Men da supermarkedet benyttede videoovervågning, der filmede hele episoden inklusive nummerpladen på tyvenes bil, var det hurtigt at spore tyvene. Og dagen efter var Elvis hjemme igen.

Mr. Per-Fekt

Først var han en hjemløs' hund. Nu er den tidligere internathund en trofast famliehund

Tekst: Helene Kemp
Foto: Michael Carlsen

Schæferblandingen Per var vant til det frie liv. Hans tidligere ejer var nemlig ikke typen, der hængte sig i faste spisetider og sovepladser. Til gengæld fik hunden al den omsorg, den behøvede.

Derfor var det en meget kærlig hund, politiet bragte til Dyrenes Beskyttelses internat på Bornholm. Hunden var på det tidspunkt herreløs, og ingen syntes at savne den. Det kunne Lise-Lotte Dernie fra internatet ikke forstå. Så hun kørte ned til havnen, hvor nogle af øens skæve eksistenser holder til.

Jo, de kendte udmærket Per. Og de vidste også, at hans ejer var indlagt og indstillet til en plejehjemsplads. Så Per blev overdraget til internatet.

Nyt efternavn

Pers næste ejer skulle vælges med omhu. Det skulle være en person, der kunne give Per al den opmærksomhed, han var vant til, og som samtidig kunne vænne ham til en mere traditionel tilværelse.

Dyrlæge Lene Dam blev det oplagte valg. Hos hende kunne Per næsten altid komme med på arbejde, og på hendes gård kunne han løbe løs.

– Han er imødekommende og kærlig over for alle. Og jeg faldt omgående for ham, fortæller Lene.

Men Per skulle klare en lille opgave, inden Lene endelig besluttede sig.

– Jeg tog ham med ned på stranden, hvor jeg slap ham løs. Hvis han ikke lystrede mig, så vidste jeg, at det ikke ville fungere. Men der var ingen problemer. Det har der heller ikke været siden, og det er derfor, jeg har givet ham efternavnet Fekt. Han er nemlig Per-Fekt, smiler Lene og kigger ned på den store hund, der ligger ved hendes fødder.

– Internatet havde lært ham at gå i snor. Lise-Lotte og Sven er altid så beskedne, men jeg ved, at de gør et stort arbejde for, at hundene skal fungere i deres nye hjem. ■

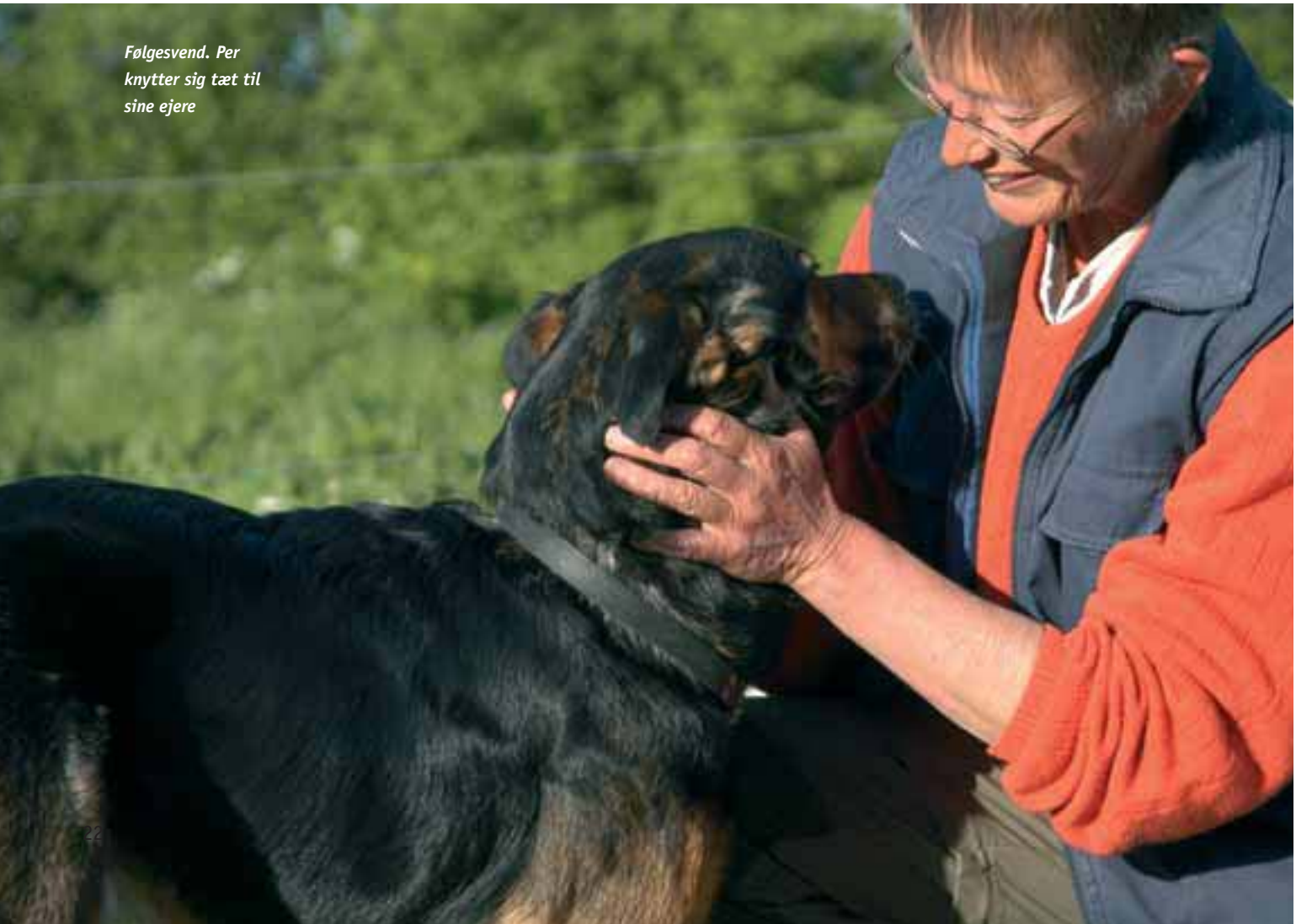

Følgesvend. Per knytter sig tæt til sine ejere

Topheste PÅ FOLD

Tekst: Kirsten Winding. Foto: Lotte Vagner

Det er ikke alle heste på topplan, der får lov at løbe frit rundt og lave bukkespring på en stor fold. Det er nemlig her, hestene let får skader: De kan vrikke om på benet, få bid og spark af hinanden eller simpelthen lave så vilde stunts, at de kommer til skade.

– Der er ikke så mange ryttere, der rider på højt plan, der lukker deres heste på fold, fortæller Lotte Vagner. Hun rider Grand Prix, der er dressur på topplan.

– Men jeg har valgt at lukke mine to dressurheste ud hver dag. Selvfølgelig tager jeg mine forholdsregler: De går kun de to sammen, og jeg slap dem først løs, da jeg havde sikret mig, at de havde vænnet sig til hinanden og opførte sig ordentligt. Det er to vallakker på 12 og 14 år, og nu ved jeg, at de er rare ved hinanden og går og hygger sig sammen på folden.

– De har en pænt stor fold med en lille bakke på helt for sig selv, de bliver lukket ud om morgenen og kommer ind over middag.

– Mange af mine ridevenner kan ikke forstå, at jeg tør løbe den risiko. Men jeg føler meget dybt, at jeg skylder mine heste, at de får lov at være flokdyr. Det er de skabt som, og det har de det bedst med. Så jeg hverken kan eller vil berøve dem den del af deres liv. De står jo og muler hinanden og klør hinanden på ryggen og har det i det hele taget rart, når de er ude. Så de kommer ud hver dag hele året rundt, undtagen hvis det regner så meget, at folden bliver så glat, at det er farligt for dem at være ude på den. Eller hvis jorden er stivfrossen i hårde knolde, eller der er tøsne, der sætter sig som klumper under deres hove. Frostsne er til gengæld fint.

– For at kunne arbejde godt med en hest skal den have det godt – ikke mindst i sit hoved. Og jeg tror på, at de får det bedre af at få lov at være heste nogle timer hver dag. Det synes jeg også, at vi skylder dem, siger Lotte Vagner.

– Og – 7-9-13 – indtil videre har de ikke fået skader af det, slutter hun. ■

Vind to krus

Skriv tallene i de lyserøde og brune felter på et postkort til Dyrenes Beskyttelse, Alhambravej 15, 1826 Frederiksberg C. Eller til www.dyrenes-beskyttelse.dk/somuhko senest 15. november – så deltager du i lodtrækningen om to krus pr. somuhko.

SOMUHKO

Den lette

Placer tallene 1-9 i diagrammet, der har 81 felter. Hvert tal må kun optræde én gang i hver række, kolonne og boks på 3 x 3 felter.

8			1	5	3		2	7
			9	8		6		
	3	5		7		4		
7		4		2			8	
			4				9	
	2			1	7		4	
	5	1		3			6	
3					2	5		
		2	5					

Med tvist

Denne sudoku har en tvist. Tallene fra 1 til og med 9 skal ikke blot optræde i hver række, i hver kolonne og i hver boks på 3 x 3 felter, men også på de to diagonaler.

						6		9
3		4						
9		2			4		8	
4	1				8			
							2	
		9						1
2							7	4
			9	6	2		3	8

Vi fulgte Tinkas tre killinger i deres første 12 uger

Fra uldtot

Tekst og foto: Aiko Sho Nielsen

To uger gamle:
Mor, mad og mørke

En hjemmelavet hule er nu engang den bedste. Efter fødslen bar Tinka sine killinger hen i denne sprække bag en fletkiste. Tinkas ejer forede med madras og lagen, så der blev rart og lunt at ligge. De fleste kattemødre flytter deres killinger inden for de første par døgn. Lugten fra fostervæske og blod på fødestedet kan nemlig tiltrække rovdyr, og dem vil kattemor altid beskytte ungerne fra. Mange gange om dagen slikker hun de små bagi. Det sætter gang i deres krop, så de kommer af med afføringen.

Ah, mor og mælk. Killingerne putter sig med Tinka og tramper ivrigt på hendes mave, så mælken løber til. De små begyndte så småt at åbne øjnene, da de var ti dage gamle, og nu er de næsten helt åbne. Men killingerne er stadig helt afhængige af Tinka. Når hun en gang imellem smutter ud på en lille tur udenfor hulen, klumper de små sig straks sammen for at holde varmen, mens de venter på mor.

Fem uger gamle:
Frække tumlinger

Gang i den! Den tid er ovre, hvor Tinka havde sine killinger tæt op ad sig hele tiden. Nu leger de og udforsker verden sammen. De er også så småt begyndt at labbe lidt torskerogn opblødt i vand i sig. Bevægelserne er stadig lidt klodsede, men det forhindrer dem ikke i at klatre og springe med dødsforagt. Selv små ting som en snor, eller endnu bedre: en halespids, der vipper inviterende, kan få dem op på dupperne.

Efter man har leget hårdt, skal der soves hårdt! Denne lille grå killing har fundet sig en krog i en lænestol – helt for sig selv. Killinger kan sove helt op til 18-20 timer i døgnet. Deres små kroppe skal bruge fred og hvile for at vokse, så det er vigtigt at lade killingerne få deres søvn.

til tiger

Otte uger gamle:
Ud på de vilde vover

Synkronjagt. På ægte rovdyrmaner sniger de to brødre sig frem skulder ved skulder. Insekter, blade i vinden, selv deres spejlbillede i en vandpyt – der er bare meget at undersøge i en have!

Mor Tinka er allerede begyndt at tage døde mus med hjem for at lære killingerne, hvordan de kan skaffe sig føde. Selvom killingerne nu vover sig et godt stykke væk fra Tinka, kan et særligt mjav fra hende straks kalde dem tilbage.

Elleve uger gamle:
Næsten flyveklare

Selvom man er en stor dreng, der snart skal flytte hjemmefra, kan man godt søge tryghed hos mor. Og kan man snige sig til en mælketår, er det heller ikke af vejen.

Tinka er blevet mere fast i sin opdragelse af killingerne. I naturen ville de for alvor begynde at gå ud på egen hånd nu, og derfor skal hun gradvist holde op med at pylre for meget om dem.

Det ser vildt ud, men er kun leg. På denne måde tester killingerne deres kræfter og lærer at forsvare sig eller slippe fri, hvis det gør nas. Når de to brødre i næste uge flytter hjemmefra, skal de sammen ud i et nyt hjem.

Renlighed er en dyd. Tinka har for længst lært denne killing at slikke sin pels flot og ren. Killingerne kan også bruge kattebakken nu, men lidt løs jord i haven er nu også et godt sted at besørge

Køb kun 12 uger gamle killinger

De første 12 uger af en killings liv præger den resten af livet. I de første 12 uger har den brug for at være sammen med dens mor og søskende, ellers risikerer den at få adfærdsproblemer. Så køb kun en killing, hvis du er sikker på, at den er mindst 12 uger gammel.

Læs mere om killingers udvikling i pjecen: Socialisering af kattekillinger. Pjecen er gratis, men kan kun bestilles skriftligt. Send en mail til bestilling@dyrenes-beskyttelse.dk eller et postkort til: Dyrenes Beskyttelse, Alhambravej 15, 1826 Frederiksberg C. Du kan også læse pjeceteksten på www.dyrenes-beskyttelse.dk/socialisering

Kemo forlænger

Behandlingsformen er ny, men de etiske dilemmaer, som dyrenes ejere og dyrlægerne sidder i, er kendte

Tekst: Helene Kemp
Foto: Lars Gejl

Anne Greisen fra Københavns Dyrehospital er en af de syv danske dyrlæger, der har certifikat til at give dyr kemoterapi. Kyndigt fortæller hun om selve behandlingsformen og de overvejelser, hun gør sig, inden hun tilbyder kemoterapi. Hver gang vi nærmer os det etiske – om det er rimeligt at udsætte dyrene for eventuelle bivirkninger – og om det er rimeligt, at ejerne skal betale 30.000 kroner for en behandling, der højst forlænger dyrets liv med to år – svarer hun:

– De etiske aspekter i kemoterapien er ikke anderledes end dem, vi dyrlæger dagligt bliver stillet i. Hver gang vi behandler et dyr, det kan være en hund med brækket ben eller en kat med sukkersyge, spørger vi os selv: Står det ubehag, dyret udsættes for, mål med resultatet? At gå med benet i gips er belastende for dyret, der jo ikke forstår, at det er for dets eget bedste. Og at skulle tage medicin hver dag er ikke lykken, forklarer Anne Greisen og fortsætter:

– Og hver gang vi tilbyder en kostbar behandling, sætter vi automatisk ejeren i et kæmpe dilemma. For skal pengene bruges på dette dyr, eller skal pengene bruges på at få et nyt sundt dyr?

30 års erfaring har lært Anne Greisen at skille det faglige fra det økonomiske.

– Har jeg mistanke om kræft, koncentrerer jeg mig i første omgang om at finde ud af tre ting: Hvilken type kræft er der tale om, hvor sidder den, og hvor udbredt er den? Ud fra det tager jeg stilling til, om dyret er behandlingsegnet. I den vurdering kigger jeg også på, om dyret mentalt kan klare behandlingen. Lider dyret af dyrlægeskræk, er en 12-

Ingen kan se, at den femårige Debbi er i kemoterapibehandling. For to måneder siden begyndte Debbi at tabe sig. Syv kilo løb det op til, inden dyrlægen konstaterede, at hun havde leukæmi. Hidtil har hun ikke haft bivirkninger ved behandlingen, og hun har taget alle syv kilo på.

ugers behandling for belastende.

– Hvis jeg vurderer, at dyret er behandlingsegnet, fortæller jeg ejerne, hvad behandlingen går ud på, og jeg understreger, at kemoterapi ikke helbreder dyret. Lykkes behandlingen, opnår dyret en livsforlængelse fra tre måneder til to år. Jeg understreger også, at det ikke er som at sende mennesker i kemobehandling. Dyrene får små mindre doser, og de taber ikke pelsen. Herefter beder jeg ejeren om at tage hjem og tænke sig grundigt om. 30.000 kroner er mange penge og vil for de fleste betyde, at der er noget andet, de må give afkald på.

Ingen etisk glidebane

Heller ikke Annemarie Kristensen, professor, Institut for Mindre Husdyrs Sygdomme, Københavns Universitet ser nye etiske perspektiver i selve kemoterapibehandlingen.

– Dyrlæger har pligt til at overholde dyreværnslovens paragraf om, at dyret skal beskyttes mod væsentlig ulempe. Derfor får dyrene kemoterapien i mindre doser end hos mennesker, og dermed begrænsede bivirkninger. Målet med behandlingen er livsforlængende med en samtidig god livskvalitet. Behandlingen helbreder ikke dyrene, den giver dem en ekstra tid.

– Vi får hele tiden nye behandlingsformer, der gør, at vi kan behandle dyr for sygdomme, som dyrene tidligere ville dø af. Men vi rokker ikke ved etikken. Dyrene skal kun behandles, hvis de bevarer deres livskvalitet. Og fordi vi får nye behandlingsformer, betyder det ikke nødvendigvis, at vi skal bruge dem. Kun hvis de gavner dyret. Samtidig er det vigtigt med en god dialog med ejeren inden man går i gang med en eventuel behandling.

Annemarie Kristensen har uddannet de første syv danske dyrlæger, der er certificeret til at give dyr kemoterapi. Hidtil har hun selv behandlet omkring 20 danske hunde og katte med kemoterapi.

– Danske dyreejere tænker først og fremmest på deres dyr. Og de er på ingen måde interesseret i at dyret får behandling med kemoterapi, hvis det går ud over dyrets livskvalitet. Oplever ejerne, at dyrene har alvorlige bivirkninger ved behandlingen, hvis dyret taber sig eller ændrer adfærd, stopper de behandlingen og lader dyret aflive.

Dyreværnsloven er en gave

Hidtil har Annemarie Kristensen ikke været nødt til at afbryde behandlingen af etiske årsager. For ejerne kommer hende i forkøbet, hvis dyret lider. Men skulle det ske, er Anne Marie Kristensen taknemlig for dyreværnsloven.

– Dyreværnsloven er en gave. Får jeg et meget kræftsygt dyr ind på hospitalet, giver vi ejeren et valg. Enten skal dyret aflives, eller også skal det behandles, og her er kemoterapi en af flere muligheder afhængig af, hvilken kræftform det er.

kræftsyge dyrs liv

Sådan **virker** kemoterapi

15 procent af alle hunde, der bliver aflivet, har kræft. Dermed er kræft den hyppigste dødsårsag blandt hunde. Som hos mennesker kan man tilbyde kræftsyge dyr enten en operation, hvor kræften fjernes, strålebehandling eller kemoterapi. Hvilken behandlingsform man vælger, afhænger af kræftformen. Indimellem supplerer de tre behandlingsformer hinanden.

Ved kemoterapi får dyret cellegifte, der angriber celler i hurtig deling – typisk kræftceller. Men da celler i mave-tarm-kanalen også udskiftes hyppigt, risikerer dyret bivirkninger i form af diarré, opkastning og kvalme. Kemoterapien må kun gives i så små mængder, at dyret ikke udsættes for væsentligt ubehag, og hunde og katte taber sjældent pelsen. Til gengæld bliver dyret ikke helbredt. En vellykket behandling sikrer dyret en forlænget levetid på mellem tre måneder og to år. En behandling varer typisk i 12 uger.

Læs mere på www.kbh-dyrehospitalet.dk og www.vetcancer.dk

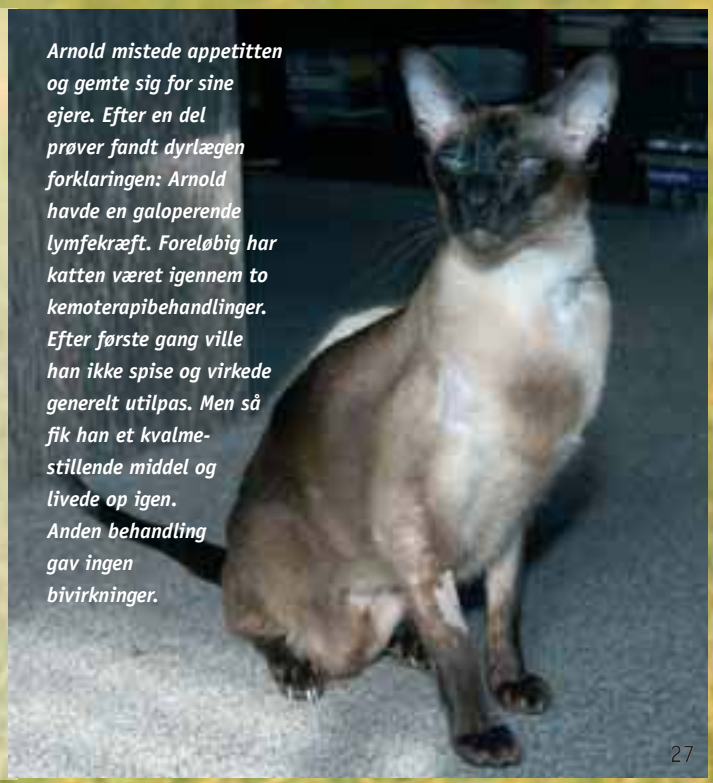

Arnold mistede appetitten og gemte sig for sine ejere. Efter en del prøver fandt dyrlægen forklaringen: Arnold havde en galoperende lymfekræft. Foreløbig har katten været igennem to kemoterapibehandlinger. Efter første gang ville han ikke spise og virkede generelt utilpas. Men så fik han et kvalmestillende middel og livede op igen. Anden behandling gav ingen bivirkninger.

Af Ingeborg Mølbak,
Københavns Dyrehospital

Medicin til katte og hunde

De fleste hunde og katte hader at få medicin.

Her er et par tips, der får piller og miksturmedicinen til at glide lettere ned

Katte

- Hvis katten gerne vil æde, så gem tabletterne i en godbid. Giv først katten to til tre godbidder uden medicin. Giv den så godbidden med medicin og dernæst to til tre godbidder uden medicin. Normalt kan katten lugte medicinen, men hvis den er meget optaget af at spise, kan det være, at den ikke opdager, at der er listet medicin ind i godbidden.

- En pillenedlægger kan være en stor hjælp. Den virker som en sprøjte vedhæftet en pincet, hvori pillen placeres. Sprøjten fyldes med vand, og når der fyres af, kommer der automatisk lidt vand med pillen, hvorefter katten automatisk synker.

  For at smøre pillen kan man dyppe den i lidt smør og lægge den i fryseren i fem minutter. Så bliver den hård på overfladen og smelter i munden på dyret og smager lidt interessant.

- Flydende medicin som for eksempel hostesaft gives nemmest ved at trække lidt ud i kattens mundvig, så der dannes en lille tragt, her sprøjtes medicinen ind.

Hunde

- Put aldrig medicinen i al hundens mad. Hvis hunden levner, ved du ikke, hvor meget medicin den har fået. Put i stedet pillerne i en eller flere godbidder, som du giver hunden én ad gangen.

- Hvis hunden ikke vil spise, er det nødvendigt at give medicinen direkte i munden. Placér hunden et sted, hvor den normalt ikke opholder sig. Sæt den for eksempel på et bord med skridsikkert underlag – eventuelt en gummibelagt bademåtte. Vær to personer om hunden, én til at holde hunden og én til at give medicinen.

  Tag tabletten mellem pege- og tommelfinger på den ene hånd. Anbring den anden hånd på hundens overmund og tryk mod gummerne, samtidig med at de pillefri fingre på den anden hånd trykkes mod fortænderne. Det får hunden til at åbne munden, og pillen skal herefter placeres så langt inde på tungen som muligt. Skyl eventuelt efter med lidt vand fra en injektionssprøjte.

DyreX

Vind et flot termokandesæt

FOR RENÉ BOESEN FUNGERER HESTEN PRETTY LADY SOM

											ØSTRIG	FISK, DER FILOSOFERER?	DUMME	ANBEFALET	PINE
								PLANET							
								TON			UDBRUD / SPANIEN			TONE / LEDDYR	
								DØDT DYR?							1
								SPANIEN			BOBLE / NORGE				
5/07 © ULLA	MØTRIK	SNAVSEDE	UDENLANDSKE / ØSTRIG		LEVER	FATTIGDOM / GRAM		HUSDYR? / ITALIEN				2			INDHENTE
PÅHOLDENDE DYR?											DRIKKEN / TONE				
FORKORT.			MÆRKE / FART			METER / GRÆSART		OVERGANG / TYK					KEMISK TEGN	VANDLØB / TRÆ	
NEDBØR / MOTORISEREDE FUGLE					MØBLERNE / TRÆKVOGN										FLITTIG FUGL?
							3				SAGN / SNORENE				
KENDEORD	4		SØD / STEDORD				VÅBEN						KAMP I LUFTEN?	ANBEFALET / TIDSRUM	
FORDEL	HAR / RETNING					VAGE	ALFAB. FØLGE	TONE / VÆGT	5			NAVNGIVNING			
				IRRET / FRANKRIG								KLOKKER / NORD			
								REDSKABER / ØDE						KONSONANT / TO ENS	

SCHÆFERBLANDINGEN PER ER

LITER			ARTER / DYR MED EGEN BOLIG?									TRONEDE			6	
VÆKST												KLUD / TRANG				
VÆRELSE		7							GRÆSK BOGSTAV / SLUTTE						SVERIGE	
											KRIKKE / KLAPPE				KALIUM / FLÅEDE	8
PRØVE		METER / SIND						FJOLS / HOLLAND						GUD / SMELTE		
KENNEL?											9					10
RINGE											NØLE					

Dyre X vindere 4/2007:
Ketty Øland, Ålsgårde
Sonja Christensen, Køge
Eva Hemmingsen, Svendborg

Løsningen var: Svanesang – termosæt er på vej!

Skriv kodeordet på et postkort og send det til:
Dyrenes Beskyttelse, Redaktionen, Alhambravej 15, 1826 Frederiksberg C, senest den 15. november 2007.
Eller på www.dyrenes-beskyttelse.dk/kryds

Dyrenes Beskyttelse

Protektor: Hendes Majestæt Dronningen
Præsident: Arne Stevns
Direktør: Ole Münster

Sekretariat:
Alhambravej 15
1826 Frederiksberg C
www.dyrenes-beskyttelse.dk
tlf.: 3328 7000

Medlemsservice:
Alle hverdage fra kl. 9 til 12 sidder medlemsservice klar til at tage imod ændringer vedrørende medlemskab. Ring direkte på 3328 7025. Eller send en mail på medlem@dyrenes-beskyttelse.dk

Kontingent:
Alm. medlem:
200 kroner om året
Folkepensionister:
120 kroner om året
(husk at oplyse fødselsår)
Vild med Dyr:
75 kroner om året
Familiemedlemskab:
250 kroner om året

Dyrevennen

Ansvarshavende:
Arne Stevns, præsident
Redaktør:
Helene Kemp
hk@dyrenes-beskyttelse.dk
Layout:
Sanne Kjall Egeberg
Oplag:
71.499
Kontrolleret af
FMK
Læsertal:
231.000
Index Danmark/Gallup
Tryk:
KLS Grafisk Hus
Forsidefoto:
Hest: Scanpix
Køer og kat: Lars Gejl
Næste blad:
1. december 2007

Artikler i bladet gengiver ikke nødvendigvis foreningens holdning

Eftertryk i uddrag tilladt med kildeangivelse

Arv og gaver

Dyrenes Beskyttelse har med tak modtaget nedenstående beløb i perioden 1. juli til 3. september 2007

Gaver
Rita Larsen, kr. 5.000; Energicenter Fyn A/S kr. 5.000; Sigrid Petersen kr. 1.000; Holger Christiansen, kr. 15.000; Kirsten Rokkjær, kr. 10.000; Elsa Halby Pedersen, kr. 50.000; Rita Larsen, kr. 1.000; Leif Ivar Larsen, kr. 13.600; Lillian & Tage Clausen, kr. 5.000; Birthe Nexø Jørgensen, kr. 1.000; Ellen Madsen, kr. 1.000;

Legater og fonde
Chicos fond, kr. 37.500; Enkefru Sophie Fonnesbech Legatfond, kr. 13.290

Boer
Kaj Erik Olsen, Brovejen 21, 3 lejl. 4, 4930 Maribo, kr. 401.332; Maja Kirstine Jørgensen, Toftevej 84, 4952 Stokkemarke, kr. 152.352; Nina Marie Moesgaard Carlsen, Albanigade 21 D, 5000 Odense C, kr. 77.638; Ingeborg Maria Fiedler, Bannebjergvej 9-11, Bannebjerg, 3200 Helsinge, kr. 285.276; Holger Jørgensen, Esbern Snaresvej 24, 4400 Kalundborg, kr. 1.814.791.

Nyt fra kredsene

KONSTITUERET SOM KREDSFORMAND

Område Vestsjælland, *Dianalund kreds:* Lars Riisgaard Genz, Kongstedvej 16, 4293 Dianalund, tlf. 5784 0465, mobil 2064 4688, e-mail: lriisgenz@hotmail.com

Område Fyn, *Glamsbjerg Kreds:* Erling Fogh Svendsen, Lundekærsvej 66, Belling, 5250 Odense SV, tlf. 6596 1324.

Område Nordjylland, *Hjørring kreds:* Henning Ildal, Heimdalsvej 15, 9800 Hjørring, tlf. 9890 1443, mobil 3024 8265, e-mail: henning@ildal.dk

Område Nordsjylland, *Nibe kreds:* Lene Blicher, Hobrovej 66, Vokslev, 9240 Nibe, tlf.nr. 9835 0419, mobil.nr. 2226 4419 e-mail: blicher@post.tele.dk

Område Nordsjylland, *Aabybro kreds:* Mette Marie Meyer, Vester Starengvej 611, 9700 Brønderslev, tlf. 9813 8865, mobil 3063 4054, e-mail: tbird61@mail.dk

Område Nordsjylland, *Farsø kreds:* Adolf Bech Pedersen, Kirkebakken 7, Vester Hornum, 9640 Farsø, tlf. 9866 3251.

Område Storstrøm, *Langebæk kreds:* Camilla Jørgensen, Kohavevej 31, 4760 Vordingborg, e-mail: camilla.laban@mail.dk

OPHØRT SOM KREDSFORMAND

Område Vejle, *Give kreds:* Lone Jungløw Farbæk, *Nørre-Snede kreds:* Mogens Sørensen

Område Fyn, *Glamsbjerg og Haarby kredse:* Ingrid Bach Petersen

Område Nordjylland, *Frederikshavn kreds:* Lotte Strøm

Område Ringkøbing, *Herning kreds:* Helle S. Christensen, *Ikast kreds:* Dorthe Stoltze Jensen

Område Frederiksborg, *Skævinge kreds:* Lars Madsen.

Kredsformænd søges

Er du glad for dyr, og vil du gerne være med til at hjælpe dem? I øjeblikket mangler følgende kredse kredsformænd:

Område Vejle: *Give og Nørre-Snede kredse:* Interesserede skal henvende sig til områdeformand Leila Andersen på tlf. 7566 7600, mobil 2532 7485 eller e-mail: peter.leila@mail.tele.dk

Område Fyn, *Glamsbjerg og Haarby kredse:* Interesserede skal henvende sig til områdeformand Nils Bursøe på tlf. 6531 4590, mobil 4040 3028 eller e-mail; bursoee6@mail.tele.dk

Område Ringkøbing, *Herning kreds og Ikast kreds:* Interesserede skal henvende sig til områdeformand Aksel Ingemann Pedersen på tlf. 9746 8252, mobil 2097 8252 eller e-mail: ai.p@mail.dk

Område Frederiksborg, *Skævinge kreds:* Interesserede kan henvende sig til områdeformand Henning D. Jørgensen på tlf. 4733 5005, mobil 4050 9818 eller e-mail: henningshund@mail.dk

Område Århus, *Randers kreds:* Kredsassistent – interesserede kan henvende sig til kredsformand Rikke Christensen på tlf. 86431084 eller mobil 2263 5939.

En kredsformand i Dyrenes Beskyttelse varetager dyrenes interesser på lokalt plan. Jobbet er ulønnet, dog dækkes kørsel, og der ydes telefontilskud. Løbende uddannelse. Dyrenes Beskyttelse er Danmarks største, ældste og mest benyttede dyreværnsorganisation.

Læs mere på www.dyrenes-beskyttelse.dk/kredsformandsordningen

Dyrlæger fik dyrebar erfaring, da de opererede miniaturehesten Frederiks brækkede ben

Hest **hjælper** dyrlæger

Tekst: Helene Kemp
Foto: Lars Gejl

Alle sejl blev sat, da miniaturehingsten Frederik blev indlagt med brækket ben på Københavns Universitets dyrehospital. Det er nemlig meget sjældent, at kirurgerne får lejlighed til at operere fodrodsknogler hos miniatureheste. Og Frederik var en oplagt mulighed for at få dyrebar erfaring. Dels var prognosen for, at hesten slap uden gener, god, og dels har han det rolige temperament, som fire ugers indlæggelse kræver.

Netop fordi kirurgerne på afdelingen for store husdyr ingen erfaring havde med at skrue miniaturehestes fodrodsknogler sammen, søgte de råd hos kollegaerne på afdelingen for mindre husdyr. En miniaturehest er på størrelse med en stor hund, og instrumenterne til hunde passede bedre til den lille hest.

Og snart efter lå Frederik i fuld narkose, mens dyrlæge Maj Halling Thomsen satte benet sammen med ultra lette titaniumskruer.

Nyttig viden
Operationen gik godt, og nu rekreerer Frederik sig i hospitalets stald. Medmindre han får problemer, bliver de lette skruer siddende i det højre bagben resten af hestens liv.

– Den erfaring, det har givet os at operere Frederik, kan vi bruge i flere sammenhænge. Først og fremmest når vi får andre miniatureheste i behandling, men også når vi fremover skal operere store heste, kalve og kvæg. Deres ben er nemlig bygget på samme måde, fortæller Maj Halling Thomsen.

I fire uger skal Frederiks bagben være forbundne. Det højre, som er brækket, er i gips, mens det venstre har fået støttebind på for at undgå overbelastning

– En ualmindelig rolig og kælen hest. Sådan beskriver dyrlæge Maj Halling Thomsen, der udførte operationen, sin patient

Miniatureheste

Miniatureheste er helt almindelige heste, der bevidst er avlet til at blive maksimum 70 centimeter i skulderhøjde. Man avler efter at få små heste, der bortset fra størrelsen er tro kopier af store heste. Hestene er for små til, at man kan ride på dem.

Dyrenes Beskyttelse betalte operationen

Frederiks ejer havde ikke råd til at betale operationen, og Frederik skulle aflives. Men så trådte Dyrenes Beskyttelse til og donerede 10.000 kroner, mens Københavns Universitets dyrehospital betalte resten af de 25.000 kroner som operationen koster. Uden støtte fra medlemmerne kunne foreningen ikke hjælpe i disse tilfælde.

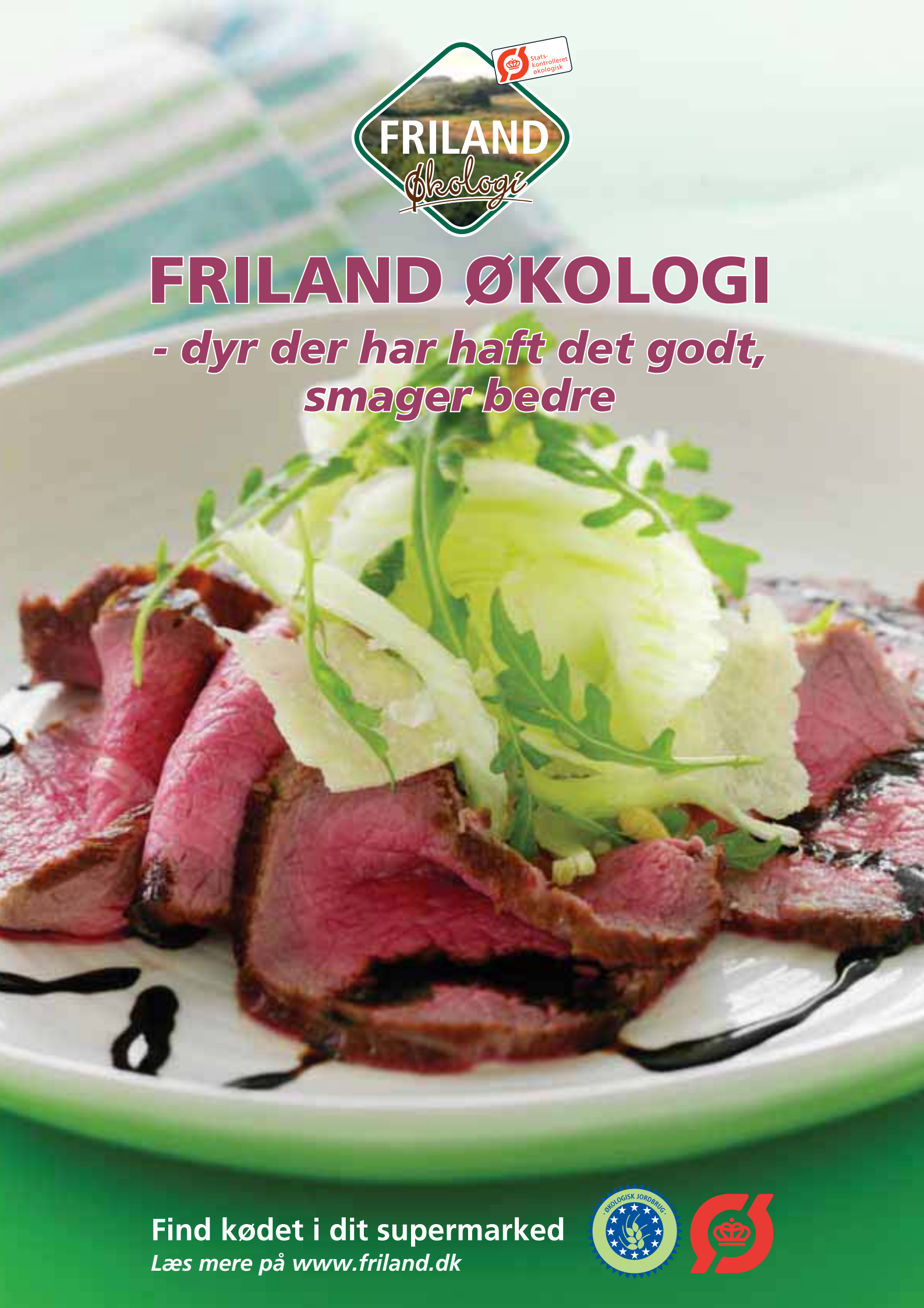

FRILAND ØKOLOGI

- dyr der har haft det godt, smager bedre

Find kødet i dit supermarked

Læs mere på www.friland.dk